

לאיך גיטא, דבמצוה אחת שיש בה הרבה מעשי מצוה, דתקנו ברכה על כל מעשה בפ"ע, אעפ"י שעדיין אין בידו שום קיום של מצוה זו עד לבסוף — בגמר כל מעשי המצוה כולם¹².

ו. באור מחדש בשיטת הבה"ג בספירת העומר

אכן עוד יש ליישב תמיהת הפרמ"ג הנ"ל באופן אחר לגמרי, והיינו, דמאי דס"ל לבה"ג דבשכח לספור יום אחד, שוב אינו סופר, אין זה משום דס"ל דכל מ"ט הספירות חדא מצוה נינהו, ומעכבים זה את זה, אלא ה"ט דבה"ג, דבספירה בעינן רציפות והמשכיות, ואם לא מנה י"ז, היאך יוכל שוב למנות י"ח, היות וכבר פסק מגינו, וא"א לספור י"ח מבלי שיספור תחילה י"ז. אבל איה"נ שספירת כל לילה ולילה היא מצות עשה בפני עצמה.

ומה שמביאנו לידי הביאור הזה בדעת הבה"ג, הוא לשון ספר החנוך (סוף מצוה שו), שמתחילה הביא שיטת הבה"ג בשם יש אומרים, ואח"כ כתב, ולא הודו מוריניו שבדורנו לסברא זו, אלא מי ששכח יום אחד, מונה האחרים עם כל ישראל. וצריך להבין מה ר"ל בסיום לשונו — עם כל ישראל, בפשיטות הול"ל שמי ששכח יום אחד, אעפ"כ חוזר ומונה שאר הימים. ומשמעות הלשון הזאת — „עם כל ישראל“ — מורה קצת כביאור השני הנ"ל, דהחסרון לדעת הבה"ג בשכח יום אחד הוא לא מאי דכל מ"ט הימים מהווים חדא מצוה, וכולם מעכבים זה את זה, אלא מפני שא"א לאדם לספור י"ח אם לא ספר

בכוונת הגמ' מנחות (מב:), דכל מצוה שעשייתה לאו גמר מצותה אין מברכין עליה, דרק בא לאפוקי עשיית ציצית ועשיית תפילין וכדומה, דהיינו, שלא תקנו ברכה על הכשר מצוה, אבל בעושה מעשה מצוה כבר עכשיו, אעפ"י שקיום אותה המצוה אינה באה עד לאחר זמן, כשיגמור שאר מעשי המצוה, מכ"מ י"ל דטעון כבר ברכה עכשיו.

וגם לא הי' בו ברכה¹⁰ כלל, [דומיא דמה שביארנו למעלה בדעת הרמב"ם בחרוסת] שאכילתו לא הי' בתורת מעשה אכילה, אלא בתורת היכי תמצא בעלמא שיהיה „על השלחן“ ושיתקיים ע"י כן ענין הזכר למקדש, וכל מצוה שאין בה מעשה מצוה, לא תקנו בה ברכה. ואת זה הוכיח הרא"ש, מדעדיין מברכין על המרור אף בזה"ז, [וזה כבר לא איכפת לן אם היינו מברכים בנוסת של „על מצות“ או „על אכילת“], הר"ז הוכחה שאופי חקנת החכמים של מרור בזה"ז הי', שמשעם זכר למקדש, התקינו מצות אכילת מרור, והיות והיא מצות אכילה מדרבנן, שפיר בעינן כוית אף בזה"ז, ולא דמי למצות ספירת העומר בזה"ז, שאינה מצות ספירה כלל אפילו מדבריהם, אלא שהיא מצות זכר למקדש, ומעשה הספירה בפה הוא רק ההיכי תמצא שיתקיים ענין הזכר למקדש הזה¹¹.

ה. מ"ט ברכות אחדא מצוה דספירת העומר ועפ"י דרכנו ניחא בפשיטות קושיית הפרמ"ג (לאו"ח תפט א"א סקי"ג), דלדעת בה"ג, דבשכח לספור יום אחד שוב אינו סופר, הרי דס"ל דכל מ"ט הימים חדא מצוה נינהו מדמעכבין זה את זה, וא"כ צ"ע, מ"ט מברכין בכל לילה, ולפי דברינו לק"מ, דאף דכולהו חדא מצוה נינהו, מכ"מ מעשי מצוה נפרדים המה, שהרי א"א לו לספור כל מ"ט הספירות בלילה אחד, ובעינן בדוקא שיספור ספירה בכל לילה ולילה, וממילא י"ל, דכמו בקיום מצוה שאין עמה מעשה מצוה, דאין מברכין כלל, ה"נ י"ל

(10) ועי' ביאור הגרי"פ לספהמ"צ לרס"ג מ"ע נא, שהביא דעת כמה ראשונים דעל מצוה שהיא זכר למקדש, ליכא ברכה. וכה"ג עי' שפת אמת לסוכה (מו.).

(11) השוה ח"י הגרי"ז למנחות (טו.).

(12) וביאור זה הוא דלא כדעת החזקוני, כפי מה שביארנו בדבריו לעיל (אות א'). ולפי ביאור זה צ"ל

שהגדיל תוך ימי הספירה, אי מונה בברכה בשאר הימים, לדעת בה"ג שבשכת יום אחד שוב אינו סופר, שהרי קיי"ל, דמי שקיים את המצוה בזמן שהיה פטור מן המצוות, אינו עולה לו לאחר שיתחייב במצוות, ואולי ה"נ י"ל, דכל מה שספר בקטנותו כלא ספר דמי בעד הזמן שלאחר שהגדיל, ויהי דינו כלא ספר מקצת הימים. והיי נראה דלפי ביאורנו השני בדעת בה"ג, דאין כאן בית מיוחד, דאף שכל מה שעשה בקטנותו אינו עולה לו לצאת ידי חובת המצוות בשביל הזמן שלאחר שהגדיל, מכ"מ הכא יכול לספור שאר הימים (משהגדיל) בברכה, דשפיר איכא המשכיות, שהרי מנה בכל יום את המנין הראוי לו. ואף שע"י מנינו שבקטנותו לא יצא י"ח מצות ספירה, מכ"מ אין בזה חסרון דתמימות אפילו לבה"ג, דכל עיקר החסרון דתמימות לדידי הוא בחיסור במנינו, דבכה"ג ליכא רציפות והמשכיות במנינו שלאחר מכן, אך בנדון זה, הרי לא חיסר כלום¹⁴.

ח. בנוסח ברכת המצוה דשופר

כתב הרא"ש פ"ד דר"ה (סוף סי' יוד), ר"ת כתב שיש לברך על תקיעת שופר משום דעשייתה היא גמר מצותה, וראבי"ה הביא הירושלמי, תוקע שופר צריך לברך אקב"ו לשמוע בקול שופר... וכן כתב בה"ג, הא דמברכים לשמוע בקול שופר ולא מברכים לתקוע בשופר או על תקיעת שופר, כמו על מקרא מגילה, משום דבשמיעת קול שופר הוא יוצא, ולא בתקיעת שופר. ובפשוטו רגילים לומר, דבהכי פליגי הנהו ראשונים בנוסח הברכה, אם עצם המצוה בשופר היא התקיעה או השמיעה, ודעת החולקים על הבה"ג וסוברים שנוסח הברכה צריך להיות, "על תקיעת שופר", י"ל דס"ל דמצות שופר היא התקיעה. ובדעת

בענין מי שהי' אוגן באמצע ימי הספירה, הובאו דבריו בפתחי תשובה ליו"ד (סי' שמא סק"ו). ועיין עוד מזה במסורה, חוכרת ג (עמד לה).

מקדם י"ז, דבעינן המשכיות בספירה ובמנין. ולזה הכריע החנוך דאין הדבר כן, והסביר, דמאחר ששאר כל ישראל ממשיכים לספור, והם ספרו אתמול מנין י"ז, שפיר רשאי אף אדם זה ששכח מלספור אתמול, לספור הלילה י"ח, כי שפיר איכא המשכיות, עפ"י מה ששאר הציבור הישראלי ממשיך לספור. [ואילו שכחו חס וחלילה, כל כלל ישראל כולו מלספור יום אחד, איה"נ שלא הי' שום אדם רשאי להמשיך לספור, לפי טעם זה, כי בטלה המשכיות המספר מן הכל]. והיינו דקאמר ס' החנוך, מונה האחרים עם כל ישראל, כלומר עם שאר הציבור, דבהסברו זה בא לסלק את טענת הבה"ג.

וכן עי' ג"כ משנ"ב (לסי' תפט ס"ח, בבה"ל ד"ה סופר בשאר ימים) בשם תשובות הגאונים, שמי ששכח לספור לילה אחד, יספור בליל שני שתי הספירות, כגון בשכח ספירה ראשונה, יאמר בספירה שניה, אתמול היה אחד בעומר, ויומא דין תרי בעומרא, וכיון דמני גם של אתמול, לא נפק מכלל תמימות תהיינה, עיי"ש. וזה ג"כ מורה כנ"ל, דגם הגאונים החולקים אבה"ג חששו לסברתו, דבלא מנה י"ז א"א לספור י"ח מחמת חסרון ההמשכיות שבמנין, אלא דס"ל לשאר הגאונים, דיש לזה עצה לתקן חסרון זה ע"י מה שיאמר הלילה — שאַתְמוֹל הי' מנין כך וכך, והיום מנין כך וכך, דאף דפשיטא דאינו יוצא בכך מצות ספירה דאתמול ע"י מה שיאמר כך היום, מכ"מ מהניא אמירה זו — לפי דעתם — לתקן בעיית ההמשכיות שבמנין, שכיון שנמנה על ידו היום דאתמול, אף שלא נמנה כמצותו, מכ"מ בהכי סגי לאפשר לו להמשיך למנות הלילה.

ז. בדין קטן שהגדיל בימי הספירה

והנה האחרונים דנו בארוכה¹⁵ בדין קטן

13) עי' מג"ח (מצוה ש"ו) אבני נזר (חאו"ח סי' תקלט) ובס' ציונים לתורה (כלל יב), ועוד.
14) ואולי י"ל עוד דנפק"מ בזה לתשובת הנוב"י